

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

ΟΙ ΝΕΚΡΟΙ
ΚΑΙ ΤΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΨΕΥΔΗ

Γ.

Και τώρα ὅταν ὁλόκληρος ἡ χριστιανικὴ διδασκαλία ἢ προερχομένη ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς ὑποθέσεως τῆς ἐκφορᾶς τῶν νεκρῶν, χάνεται μέσα εἰς τὰ Κοινωνικὰ Ψεύδη, ποῦ εἶναι ἡ προκύπτουσα πνευματικὴ ὀφέλεια διὰ τοὺς πιστοὺς;

Ἄς ἀπαλλάξωμεν λοιπὸν τὴν ἐκφορὰν τῶν νεκρῶν ἀπὸ τὰ Κοινωνικὰ ψεύδη, διὰ νὰ προσδώσῃ αὐτῇ εὐθὺς ἀμέσως, τὸν πρέποντα σεβασμὸν πρὸς ἡμᾶς.

Τότε θὰ ἴδωμεν πραγματικῶς νὰ κυριαρχῆ ἐν τῇ καθόλου ταύτῃ τελετῇ, ἡ χριστιανικὴ συγκίνησις καὶ ἡ χριστιανικὴ διδασκαλία, τρανὰ γνωρίσματα πάσης χριστιανικῆς ἱεροπραξίας, ἐκτελουμένης ὁμῶς ἀπαρεγκλίτως κατὰ τὸ καθ' αὐτὸ χριστιανικὸν πνεῦμα.

Ἡ συγκίνησις, καὶ ἡ χριστιανικὴ αὐτὴ διδασκαλία, δὲν θὰ εἶναι ἡ τυχοῦσα, διὰ τὸν ἠθικὸν κατάρτισμὸν τῶν πιστῶν, πρὸς τὸν ὁποῖον κυρίως ἀποβλέπει ἡ Ἐκκλησία μας καὶ εἰς ταύτην τὴν περίστασιν.

Ἐπομένως δὲν θὰ ἦτο πολὺ καλλίτερον νὰ ἐδίδοτο μία νέα ὄθησις, καὶ νὰ ἐδημιουργητο μία νέα συνήθεια, εἰς τὸ ζήτημα τῆς ἐκφορᾶς τῶν νεκρῶν, εἰς τρόπον ὥστε, εὐπρεπέστερον καὶ σεμνότερον νὰ συνοδεύωνται εἰς τὸν τάφον οἱ νεκροί;

Δὲν θὰ ἦτο καλλίτερον διὰ τῆς ὅσον τὸ δυνατόν ἀπλουστερας ἐκφορᾶς αὐτῶν, νὰ δεικνύωμεν τὴν συμμετοχὴν μας εἰς τὸ πένθος, καὶ τὸ πραγματικὸν ἐνδιαφέρον μας διὰ τοὺς ἐπιζῶντας συγγενεῖς τοῦ ἀπελθόντος;

Δὲν θὰ ἦτο χριστιανικώτερον καὶ ἀγιώτερον ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐπεκράτησεν ἀπὸ πολλοῦ εἰς μερικὸς ἐκ τῶν ἀνθρώπων, νὰ ἐπικρατήσῃ γενικῶς εἰς πάντας τοὺς χριστιανούς, καὶ ἀντὶ στεφάνων καὶ τόσων ἄλλων περιπτώσεων ἐξόδων, διὰ τῶν ὁποίων προσπαθοῦμεν νὰ ἐκδηλώσωμεν τὴν συμπάθειάν μας καὶ συμμετοχὴν ἡμῶν εἰς τὸ πένθος, νὰ δεικνύωμεν τὴν ἐκδήλωσιν τῶν αἰσθημάτων μας αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀπελθόντας, διὰ τῆς καταβολῆς ἀναλόγου χρηματικοῦ ποσοῦ εἰς τὰ ταμεῖα τῶν τόσων φιλανθρωπικῶν καταστημάτων, μέσα εἰς τὰ ὁποῖα τόσαι ἀνθρώπιναι

ὑπάρξεις πρέπει νὰ εὑρισκῶσι περιθάλψιν καὶ στοργήν;

Ἄλλὰ καὶ διὰ ποιοῦ ἄλλου καλλιτέρου τρόπου θὰ ἠδύνατο κινεῖς νὰ ἐκδηλώσῃ πραγματικὴν συμπάθειαν, ἀγάπην καὶ συμμετοχὴν εἰς τὸ πένθος, δι' ἓνα προσφιλῆ ἀπελθόντα ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, παρὰ ὅταν εἰς μνήμην αὐτοῦ δι' ὀλίγων χρημάτων, θὰ εἶδιδε τὴν προσωρινὴν ἔστω χαρὰν καὶ ἀνακούφισιν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι εὐεργετοῦνται ὑπὸ τῶν ὡς ἄνω φιλανθρωπικῶν καταστημάτων;

Ἄλλως τε αὐτὸ εἶναι καὶ χριστιανικὸν καθήκον. Ἡ πρᾶξις δὲ αὕτη θὰ παρουσιάσῃ ὄχι μόνον πραγματικότητα ἐνεργείας, ἀπηλαγμένην πάσης ἀερώδους καὶ ἀσκόπου σπατάλης, ἥτις ὀφείλει καὶ πρέπει νὰ διακρίνη καθ' ἐνέργειαν παντὸς ἀνθρώπου ἀνεΐκοντος εἰς τὸ χριστιανικὸν πλήρωμα, ἀλλὰ καὶ θὰ δεικνύῃ καὶ τὴν μεγάλην τῆς ἐλεημοσύνης καὶ ἐν γένει φιλανθρωπίας ἀρετὴν, τοῦ χριστιανισμοῦ, διὰ τῆς ὁποίας καὶ μόνον ἡ χριστιανικὴ πίστις καὶ ζωὴ, καθίσταται ἐν τῇ κοινωνίᾳ ζῶσα.

Νὰ λοιπὸν καὶ ἓνας τακτικὸς ἔρανος ὑπὲρ τῶν φιλανθρωπικῶν καταστημάτων, ὅστις ἐὰν καθιερωθῇ ὄχι μόνον θὰ συντελέσῃ πολὺ εἰς τὴν καλὴν συντήρησιν καὶ ἀπόσκοπον λειτουργίαν αὐτῶν, ἀλλὰ θὰ μαρτυρῆ καὶ εἰς τὸν ἔξω τοῦ χριστιανικοῦ πληρώματος εὐρισκόμενον κόσμον, πῶς ὅτι οἱ ἀνήμεροντες εἰς τὴν θρησκείαν τοῦ θεοῦ Ναζωραίου, δὲν εἶναι ὡς δυστυχῶς, ὑπὸ τῶν περισσοτέρων σήμερον νομίζονται, ἀνθρωποὶ δηλ. περιορισμένης ἀντιλήψεως, ἀλλὰ τούναντίον ἀνθρωποὶ νουνεχεῖς καὶ σώφρονες, ἀνθρωποὶ οἱ ὁποῖοι ἀγαποῦσι καὶ θέλουσι, νὰ ζῶσι πάντοτε τὴν ζωὴν τῆς πραγματικότητος, μέσα εἰς τὴν ὁποίαν ἀρέσκειται νὰ εὑρισκῆται καὶ νὰ ζῆ μαζὶ με αὐτὴν αὐτὴ αὐτὴ ἡ ὠμὴ ἀλήθεια τῶν πραγμάτων.

Καὶ τοιουτοτρόπως τὰ μὲν χρήματα θὰ δίδονται τοῦ λοιποῦ πλέον, δι' ἓνα τόσον εὐγενῆ θετικὸν καὶ ἅγιον σκοπὸν, οἷος εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς περιθάλψεως τῶν πτωχῶν, τὴν δὲ ἐκφορὰν τῶν νεκρῶν, ὄχι μόνον θὰ ἀπαλλάξωμεν ἀπὸ τὰ λεγόμενα κοινωνικὰ ψεύδη, ὑπὸ τὸ βάρος τῶν ὁποίων εὐρίσκειται σήμερον, ἀλλὰ καὶ θὰ καταστήσωμεν αὐτὴν, συγκινητικὴν, διδασκτικὴν καὶ ἀπὸ χριστιανικῆς ἀπόψεως ἰδεώδη. Διὰ

δὲ τῆς λοιπῆς ἱεροπρεποῦς, σεμνῆς καὶ καθόλου χριστιανικῆς παρατάξεως, θὰ ἀναγκάσωμεν αὐτὴν εἰς θεσίν ἐμπρέπουσαν, ἥτις ἀρμόζει εἰς μίαν τοιαύτην ὑπόθεσιν, ὅποια εἶναι ἡ ἐκφορὰ τῶν νεκρῶν.

Ἀνδρέας Παπαγεωργακόπουλος

ΕΛΛΗΝΙΔΟΣ ΜΗΤΡΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΘΥΓΑΪΤΕΡΑ ΤΗΣ

.....
Πρῶτον χρέος σου, ἀγαπητόν μου τέκνον, εἶναι νὰ μάθῃς νὰ ὑποφέρῃς, καὶ νὰ ἐπιμελήσῃς εἰς τὰ ἀνάλογα τῆς ἡλικίας σου ἔργα, καὶ πρῶτον καὶ κύριον ἔργον σου εἶναι ἡ τελειοποίησις τῶν ψυχικῶν σου δυνάμεων.

Εἰς δύο τινὰ ἐμπερικλείονται τὰ δικαιώματα καὶ τὰ χρέη σου εἰς τὴν συντήρησιν τῆς σωματικῆς σου ὑπάρξεως, εἰς τὴν τελειοποίησιν τῶν ψυχικῶν σου δυνάμεων. Συντηρεῖς τὴν σωματικὴν σου ὑπαρξίν, ἐὰν τρώγῃς ὅταν εἶναι ἀνάγκη ὅσον εἶναι ἀνάγκη καὶ ὅσον εἶναι χρήσιμον εἰς τὴν ὑγιειάν σου· ἐὰν γυμνάζῃς εἰς κόπους ἀναλόγους τῆς ἡλικίας σου· ἐὰν ἐνδύσῃς εἰς τρόπον ὥστε νὰ εἶσαι ἱκανὴ εἰς ὑπεραστίαν ἀπαιτουμένας ἀπὸ τὸν μέλλοντα βίον σου, ἀπὸ τὰ χρέη σου. Τελειοποιεῖς τὰς ψυχικὰς σου δυνάμεις, ἐὰν παιδευθῆς, ἀλλὰ παιδεῖσθαι σύμφωνον μὲ τὴν λογικότητα τοῦ ἀνθρώπου.

Δὲν ἐγεννήθης, φίλον τέκνον, μὲ μορφήν ἀηδῆ, οὔτε χωρὶς πνεῦμα, οὔτε πτωχοτάτη. Ὁ Θεὸς σοὶ ἐ χάρισε προτερήματα τινὰ· ἀλλὰ πόσον εἶσαι ὑπεύθυνος ὅταν τὰ καταχρασθῆς. Κατάχρησις τῆς μορφῆς σου εἶναι ὁ ὑπὲρ τὸ βέον καλλωπισμὸς καὶ ἡ διὰ τὸν καλλωπισμὸν παράλογος προσπάθεια· ἀληθῆς ὠραιότης εἶναι ἡ τῆς ψυχῆς, ἥτις ὅσον γηράσκει, τόσον αὐξάνει· αὐτὴν τὴν ὠραιότητα προσπάθησον νὰ αὐξάνῃς· βλέπουσα εἰς τὸν καθρέπτην τοῦ προσώπου, μὴν ἀδιαφορῆς διὰ τὸν καθρέπτην τῆς ψυχῆς σου, ὅστις εἶναι ἡ καθ' ἑσπέραν μελέτη τῶν ἡμερινῶν σου πράξεων. Ἐράδσον ὅσον δύνασαι τὴν ψυχὴν σου, τῆς ὁποίας ἡ καλλονὴ εἶναι καὶ ἀληθῆς καὶ αἰδιος.

Κατάχρησις τοῦ πνεύματός σου εἶναι ἐὰν, ἀντὶ νὰ διευθύνῃς τὰς ἐρεῦνας καὶ τὴν περιεργασίαν σου εἰς ὠφελίμους γνώσεις, ἀπολλῇς εἰς ματαιὰς παρατηρήσεις· ἢ τὸ ὅποσον ὅσον εἶναι ἀσχολιστόν, τόσον εἶναι καὶ ἀδικώτατον, ἀσχολῆσαι εἰς τὴν ἀσχορὰν περιεργασίαν νὰ μανθάνῃς τὰς ἀδυναμίας τῶν ἄλλων, εἰς τὰς ὁποίας κανεὶς δὲν σὲ κατέστησε ἐπαστὴν καὶ κριτὴν.

Ἐφθάσας ἤδη εἰς ἡλικίαν καθ' ἣν οἱ ἄν-

θρώποι ρίπτονται εἰς σὲ παρατηρήσεως βλέμματα, καθ' ἣν αἱ σχέσεις σου ἐκτείνονται, καὶ ἰδοὺ κόμει τὸν πρῶτον εἰς τὸν κόσμον βῆμα. Ἐὰν θέλῃς νὰ χαίρῃς τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν ἄλλων, κράτει τὴν γλῶσσαν σου, τῆρει τὰς ὑποσχέσεις σου, ἀλλὰ μὴν ὑπόσχου νὰ πράξῃς παρὰ τὸ σύμφωνον μὲ τὰ χρέη σου. Κράτει τὴν γλῶσσαν σου· ἕνας μόνον γελῶδες λόγος εἴμπορεῖ νὰ φέρῃ μεγάλη ἀποτελέσματα, εἴμπορεῖ νὰ διασχίσῃ τοὺς ἱερωτέρους δεσμούς. Μὴ προδίδῃς τὸ ἐμοιστευθὲν μυστήριον· εἶναι ἱερὰ παρακαταθήκη καρδίας τελομημένης, τὴν ὅποιαν πρέπει νὰ παραγορήσῃς, καὶ νὰ συνδράμῃς ἐὰν εἶναι δυνατόν. Μικρὸν μέρος τοῦ σώματός μας εἶναι ἡ γλῶσσα, ἀλλὰ ἐὰν δὲν τὴν περιορίσωμεν, γίνεται τὸ ἡφαίστειον τῆς κοινωνίας ὄρος καὶ πολλάκις αἱ ἐκρήξεις τῆς γίνονται φοροποιώτεροι τῶν ἡφαιστείων. Ποῖαι τύψεις συνειδότες, ἐὰν φθάσῃς εἰς τὴσσην κακοῦθαι, ὥστε νὰ προξενήσῃς τὴν ἀνησυχίαν ὁποιοῦδήποτε ἀνθρώπου; Ἐὰν ἡ φύσις σοὶ ἐχάρισεν εὐλογητόν, ἐὰν εὐαρεστήσῃς νὰ ὁμιλῆς, ἔχεις πτάδιον τῶν λόγων σου· παρηγόρει τοὺς δυστυχεῖς, συμπόυλευε τὰς νεωτέρας, ἐπαίνας τὰ ἐπαίνου ἄξια· ἀποτέλεσμα μεγίστης διαφθορᾶς εἶναι ἡ ἀθυροστομία.

(Ἔπεται συνέχεια)

Η ΔΙΑ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΗΘΙΚΟΠΟΙΗΣΙΣ

Ὁ φιλόσοφος Ἀεθνήτιος τοσαύτην πεποιθήσιν ἔχει περὶ τῆς δυνάμεως τῆς διδασκαλίας, ὥστε ἐφώνασεν εἰς τινα συνάθροισιν: «Ἐμπιστευθήτε εἰς ἡμᾶς τὴν παιδείαν καὶ θὰ μεταβάλωμεν εἰς χρόνον βραχυτέρον τοῦ αἰῶνος τὸν χαρακτήρα τῆς Ἑβρώπης ὅλης». Ἀλλὰ καὶ ὁ μέγιστος φιλόσοφος τῶν νεωτέρων χρόνων Κάντιος δὲν ὑπολείπεται εἰς τὴν πεποιθήσιν τῆς δυνάμεως ταύτης, τὴν ὅποιαν ἔχει ἡ διαπαιδαγωγία. «Εἰς τὴν ὁρθὴν ἀνατροφὴν λέγει, ἐγκαιτὰ τὸ μέγα μυστικὸν τῆς τελειοποιήσεως τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως». Ὁ δὲ Πίχτιος προχωρεῖ ἀκόμη τολμηρότερα, λέγων: «Ἡ τύχη παντὸς λαοῦ καὶ ἡ ἀκμὴ καὶ ἡ παρακμὴ αὐτοῦ ἐξαρτᾶται ἐκ μόνῃς τῆς καλῆς ἀνατροφῆς, τῆς ὁποίας τυγχάνει ἡ νεολαία». Ὁ δὲ πατὴρ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς παιδαγωγικῆς Ἐρδαρτος ἀποδεικνύει, ὅτι «ἡ ἀγωγὴ μεγίστην δύναμιν δύναται νὰ ἀσκήσῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὅχι μόνον εἰς τὸν νοῦν καὶ τὸ συναίσθημα, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν θέλησιν αὐτοῦ».

Τὸ μόνον ὅμως, τὸ ὅποσον μᾶς λυπεῖ εἶναι ὅτι, παρ' ὅλην τὴν ἀδιαφιλονεικῆτον δύναμιν τῆς ὠφελείας τῆς διδασκαλίας, ἐν τούτοις κρυφίως καὶ ὑπόυλως διαδίδεται τὸ ἀντίθετον καὶ οἱ τρυφεροὶ βλαστοὶ τοῦ